

Sylabus przedmiotu

Przedmiot:	Archeologia powszechna cz. IV (okres lateński, rzymski i wędrówek ludów)
Kierunek:	Archeologia, I stopień [6 sem], stacjonarny, praktyczny, rozpoczęty w: 2013
Tytuł lub szczegółowa nazwa przedmiotu:	Archeologia powszechna cz. IV (okres lateński, rzymski i wędrówek ludów)
Rok/Semestr:	II/4
Liczba godzin:	30,0
Nauczyciel:	Niezabitowska-Wiśniewska Barbara, dr
Forma zajęć:	ćwiczenia
Rodzaj zaliczenia:	zaliczenie na ocenę
Punkty ECTS:	3,0
Godzinowe ekwiwalenty punktów ECTS (łącznie liczba godzin w semestrze):	15,0 Godziny kontaktowe z prowadzącym zajęcia realizowane w formie konsultacji 30,0 Godziny kontaktowe z prowadzącym zajęcia realizowane w formie zajęć dydaktycznych 15,0 Przygotowanie się studenta do zajęć dydaktycznych 15,0 Przygotowanie się studenta do zaliczeń i/lub egzaminów 15,0 Studiowanie przez studenta literatury przedmiotu
Poziom trudności:	podstawowy
Wstępne wymagania:	<ul style="list-style-type: none"> • umiejętne korzystanie z wiedzy zdobytej w trakcie zajęć dotyczących epoki brązu i wczesnej epoki żelaza oraz historii starożytnej • znajomość podstawowych faktów z historii Cesarstwa Rzymskiego • znajomość i umiejętność posługiwania się mapą fizyczną Europy
Metody dydaktyczne:	<ul style="list-style-type: none"> • ćwiczenia przedmiotowe • dyskusja dydaktyczna • ekspozycja • klasyczna metoda problemowa • konsultacje • objaśnienie lub wyjaśnienie • opis • opowiadanie • pokaz • z użyciem komputera • z użyciem podręcznika programowanego
Zakres tematów:	<ul style="list-style-type: none"> • Goci w świetle źródeł pisanych; Goci a kultura wielbarska • kultura wielbarska - chronologia, rozprzestrzenienie, obrządek pogrzebowy, typy osad, kultura materialna • grupa masłomęcka • etapy migracji Gotów na południowy-wschód; kultura czerniachowska i Sântana de Mureș; Goci na Krymie • grupa dębczyńska • krąg zachodniobałtyjski • kontakty Cesarstwa Rzymskiego z <i>Barbaricum</i> - historia kontaktów; szlaki handlowe; fale napływu importów; główne kategorie importów; horyzonty grobów książęcych • Hunowie w świetle źródeł pisanych i archeologicznych • przesunięcia ludnościowe w Europie w dobie inwazji Hunów • okres wędrówek ludów na ziemiach polskich • kwestia pochodzenia Słowian i pojawienia się ich na ziemiach polskich • Lubelszczyzna w okresie rzymskim i w okresie wędrówek ludów • "wczesni koczownicy" w Europie i Azji • pochodzenie i historia Sauromatów i Sarmatów (pochodzenie według legend i źródeł archeologicznych; udział w najważniejszych wydarzeniach politycznych na stepach nadczarnomorskich; etapy migracji) • obrządek pogrzebowy i kultura materialna Sarmatów • Jazygowie na Wielkiej Nizinie Węgierskiej • sytuacja etniczna na Krymie od wczesnej epoki żelaza po wczesne średniowiecze (Taurowie, Kimmerowie, Grecy, Scytowie, późni Scytowie, Rzymianie, Sarmaci, Goci, Alanowie, Bizancjum) • Alanowie w okresie wędrówek ludów i we wczesnym średniowieczu
Forma oceniania:	<ul style="list-style-type: none"> • końcowe zaliczenie pisemne • obecność na zajęciach • ocena ciągła (bieżące przygotowanie do zajęć i aktywność) • referat
Warunki zaliczenia:	<ul style="list-style-type: none"> • końcowe zaliczenie pisemne • obecność na zajęciach • ocena ciągła (bieżące przygotowanie do zajęć i aktywność) • referat

PODSTAWOWA LITERATURA – ćwiczenia do okresu rzymskiego i wędrówek ludów

- Bitner-Wróblewska A., From Samland to Rogaland, East-West connections in the Baltic basin during the Early Migration Period, Warszawa 2001.
- Bursche A., Moneta i kruszec w kulturze wielbarskiej w okresie późnorzymskim, Przegląd Archeologiczny 31, 1984, s. 47-90.
- Bursche A., Złote medaliony rzymskie w Barbaricum. Symbolika prestiżu i władzy społeczeństw barbarzyńskich u schyłku starożytności, Światowit, Supplement Series A: Antiquity II, Warszawa 1998.
- Godłowski K., The Chronology of the Late Roman and Early Migration Periods in Central Europe, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Archeologiczne 11, 1970.
- Godłowski K., Chronologia okresu późnorzymskiego i wczesnego okresu wędrówek ludów w Polsce północno-wschodniej, Rocznik Białostocki 12, 1974, s. 8-110.
- Godłowski K., Strefy kulturowe w okresie rzymskim w Europie Środkowej, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Archeologiczne 22, 1976, s. 13-31.
- Godłowski K., Z badań nad zagadnieniem rozprzestrzenienia Słowian w V-VII w. n.e., Kraków 1979.
- Godłowski K., Okres wędrówek ludów na Pomorzu, Pomorania Antiqua 10, 1981, s. 131-154.
- Godłowski K., Przemiany kulturowe i osadnicze w południowej i środkowej Polsce w młodszym okresie przedrzymskim i w okresie rzymskim, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1985.
- Godłowski K., Ziemia polskie w okresie wędrówek ludów. Problem pierwotnych siedzib Słowian, Barbaricum I, 1989, s. 12-63.
- Godłowski K., Okulicz J., Prowincje kulturowe strefy środkowoeuropejskiej w młodszym okresie przedrzymskim i w okresie wpływów rzymskich, [w:] T. Malinowski (red.), Problemy kultury wielbarskiej, Słupsk 1981, s. 27-64.
- Jaskanis J., Obrządek pogrzebowy zachodnich Bałtów u schyłku starożytności (I-V w. n.e.), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1974.
- Kaczanowski P., Importy broni rzymskiej na obszarze europejskiego Barbaricum, Kraków 1992.
- Kokowski A., Lubelszczyzna w młodszym okresie przedrzymskim i w okresie rzymskim, Lublin 1991.
- Kokowski A., Gródek nad Bugiem. Cmentarzysko grupy masłomęckiej, Lublin 1993.
- Kokowski A., Grupa masłomęcka. Z badań nad przemianami kultury Gotów w młodszym okresie rzymskim, Lublin 1995.
- Kokowski A., Schätze der Ostgoten, Stuttgart 1995.
- Kokowski A., Starożytna Polska. Od III w. przed Chrystusem do schyłku starożytności, Warszawa 2005.
- Kokowski A., Goci od Skandzy do Campi Gothorum (od Skandynawii do Półwyspu Iberyjskiego), Warszawa 2007.
- Kokowscy E., A., Osadnictwo wczesnośredniowieczne w mikroregionie pomiędzy Huczwą, Bugiem i Bukową na tle osadnictwa grupy masłomęckiej z młodszego okresu rzymskiego, Zamość 1987.
- Kolendo J., Wyprawa po bursztyn bałtycki za Nerona, Pomorania Antiqua X, 1981, s. 25-26.
- Kolendo J., Kontakty Rzymu z barbarzyńcami Europy Środkowej i Wschodniej, [w:] T. Kotula, A. Kunisz, J. Wolski (red.), Starożytny Rzym we współczesnych badaniach, Kraków 1994, s. 211-232.
- Kolendo J., Świat antyczny i Barbarzyńcy. Teksty, zabytki, refleksja nad przeszłością, t. 1-2, Warszawa 1998.
- Krawczuk A., Poczet Cesarzy Rzymskich. Pryncypat, Warszawa 1986.
- Krawczuk A., Poczet Cesarzy Rzymskich. Dominat, Warszawa 1991.
- Kunisz A., Chronologia napływu pieniądza rzymskiego na ziemię Małopolski, Wrocław-Warszawa-Kraków 1969.
- Kunisz A., Znaleźiska monet rzymskich z Małopolski, Wrocław 1985.
- Machajewski H., Z badań nad chronologią dębczyńskiej grupy kulturowej w dorzeczu Parsęty, Poznań 1992.
- Machajewski H., Materiały do badań nad obrządkiem pogrzebowym ludności grupy dębczyńskiej, Poznań 1993.
- Madyda-Legutko R., Zróżnicowanie kulturowe polskiej strefy beskidzkiej w okresie lateńskim i rzymskim, Kraków 1996.
- Magomedov B., Černjachovskaja kul'tura. Problema etnosa, Lublin 2001.
- Majewski K., Importy rzymskie na ziemiach słowiańskich, Wrocław 1949.
- Mączyńska M., Wędrówki ludów. Historia niespokojnej epoki IV i V wieku, Warszawa-Kraków 1996.
- Mączyńska M., Der frühvölkerwanderungszeitliche Hortfund aus Łubiana, Kreis Kościerzyna (Pommern), Bericht der Römisch-Germanischen Kommission 90, 2009, s. 7-481.
- Nowakowski W., Rzymskie importy przemysłowe na terytorium zachodniobałtyjskiego kręgu kulturowego, Archeologia 34, 1983, s. 63-104.
- Okulicz J., Pradzieje ziem pruskich od późnego paleolitu do VII w. n.e., Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1973.
- Pierwotne siedziby Słowian, M. Parczewski (red.), Kraków 2000. (zbiór artykułów K. Godłowskiego)
- Schuster J., Lübsow. Älterkaiserzeitliche Fürstengräber im nördlichen Mitteleuropa, Bonner Beiträge zur Vor- und Frühgeschichtlichen Archäologie 12, Bonn 2010.
- Skorupka T., Kowalewko 12. Cmentarzysko brytualne ludności kultury wielbarskiej (od połowy I w. n.e. do początku III w. n.e.), Archeologiczne badania ratownicze wzdłuż gazociągu tranzytowego, II, Wielkopolska, Poznań 2001.
- Strzelczyk J., Goci – rzeczywistość i legenda, Warszawa 1984.
- Strzelczyk J., Wandalowie i ich afrykańskie państwo, Warszawa 1992.
- Szydłowski J., Trzy cmentarzyska typu dobrodzieńskiego, Rocznik Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu. Archeologia 11, Bytom 1974.
- Tuszyńska M., Ulkowy. Cmentarzysko kultury wielbarskiej na Pomorzu Gdańskim, Gdańsk 2005.
- Werner J., Beiträge zur Archäologie des Attila-Reiches, München 1956.
- Wielowiejski J., Kontakty Noricum i Pannonii z ludami północnymi, Wrocław-Warszawa-Kraków 1970.
- Wielowiejski J., Życie codzienne na ziemiach polskich w okresie wpływów rzymskich (I-V w.), Warszawa 1976.
- Wielowiejski J., Główny szlak bursztynowy w czasach Cesarstwa Rzymskiego, Wrocław 1980.
- Wolfram H., Germanie, Kraków 1996.
- Wołagiewicz R. Napływ importów rzymskich do Europy na północ od środkowego Dunaju, Archeologia Polski t. 15. 1970. s. 207-252.

Dodatkowe informacje:	<p>Cel zajęć: prezentacja źródeł archeologicznych do rekonstrukcji sytuacji kulturowej i politycznej w Europie Środkowej i wschodniej od początków cywilizacji celtyckiej po rozwiniętą fazę okresu wędrówek ludów (VI/V w. p.n.e. – początek VI wieku n.e.); charakterystyka kultur archeologicznych; powiązania interkulturowe ludów barbarzyńskiej Europy; kontakty z wysoko rozwiniętymi cywilizacjami antycznymi; zagadnienia związane z życiem codziennym społeczności starożytnych.</p>
Modułowe efekty kształcenia:	<p>01 ma podstawową wiedzę o głównych kierunkach rozwoju i najważniejszych osiągnięciach oraz podstawowych prawidłowościach rządzących rozwojem kultury ludzkiej z zakresu pradziejów i okresu wczesnohistorycznego ziem polskich na tle Starego Świata</p> <p>02 ma podstawową wiedzę o metodach, periodyzacji i chronologii w zakresie identyfikacji kulturowej źródeł archeologicznych, ich analizy i interpretacji</p> <p>03 ma podstawową wiedzę o interakcjach człowiek-środowisko w pradziejach i okresie wczesnohistorycznym</p> <p>04 umie samodzielnie pozyskiwać wiedzę z literatury krajowej i obcej, formułować i wyrażać własne poglądy, podejmować dyskusję nad wybranymi problemami archeologii, rozwijać swoje umiejętności badawcze i praktyczne (formułowanie, analiza problemów oraz dobór metod i narzędzi badawczych, krytyczne podejście do źródeł i hipotez, opracowanie i prezentacja wyników) pozwalające na rozwiązywanie typowych problemów w archeologii, korzystając ze wskazówek opiekuna naukowego</p> <p>05 potrafi zdobywać i wykorzystywać wiedzę dotyczącą dziejów starożytnych i czasów wczesnohistorycznych oraz antropologii historycznej i fizycznej, rozumiejąc interdyscyplinarność archeologii potrafi korzystać z dorobku nauk humanistycznych, przyrodniczych i ścisłych</p> <p>06 potrafi przygotowywać wystąpienia ustne oraz konstruować różne formy prac pisemnych w oparciu o pozyskaną wiedzę praktyczną i teoretyczną w języku ojczystym i obcym, dotyczących zagadnień szczegółowych z wykorzystaniem podstawowych ujęć teoretycznych, a także różnych źródeł archeologicznych; merytorycznie argumentować z wykorzystaniem poglądów innych autorów oraz formułować wnioski</p> <p>07 potrafi identyfikować, analizować i interpretować źródła archeologiczne oraz interpretować obserwacje terenowe i archeofakty w aspekcie interakcji człowiek-środowisko</p> <p>08 ma świadomość poziomu swojej wiedzy i umiejętności, rozumie potrzebę ciągłego dokształcania się i rozwoju</p> <p>09 potrafi współdziałać i pracować w zespole, według celów i wskazówek kierującego, przyjmując w niej różne role, umiejętnie formułując priorytety służące realizacji określonego przez siebie i grupę celu</p>